

INDEPENDENT WORK AS A TYPE OF ACTIVITY OF HIGHER EDUCATION ACQUISITIONS IN THE PROCESS OF STUDYING PEDAGOGICAL DISCIPLINES

*Main Author: Tamila Smailova. Position
асистент кафедри Affiliation: Zhytomyr
Ivan Franko State University Country:
Ukraine*

Анотація. Визначено роль самостійної роботи у процесі вивчення педагогічних дисциплін здобувачами вищої освіти. Проаналізовано складову освітньої компоненти «Педагогіка» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти Житомирського державного університету імені Івана Франка.

Ключові слова: самостійна робота, здобувачі вищої освіти, освітній процес, освітня компонента.

Abstract. The role of independent work in higher education students' studying pedagogical disciplines is determined. The educational component 'Pedagogy' for the first (bachelor's) level of higher education at the Ivan Franko Zhytomyr State University is analyzed.

Keywords: independent work, higher education students, educational process, educational component.

Мета – визначити роль самостійної роботи здобувачів в організації освітнього процесу у закладі вищої освіти.

Основний текст. На етапі інтеграції освіти в єдиний європейський науковий простір підвищуються вимоги до рівня знань здобувачів вищої освіти. Одним із важливих умов забезпечення високої якості підготовки майбутніх фахівців є ефективна організація самостійна робота. Самостійна робота здобувачів є одна із важливіших компонентів освітнього процесу.

У науковій літературі поняття «самостійна робота» має різне трактування. Так, на думку С. Вітвицької, самостійна робота здобувача вищої освіти – це вид діяльності, який здійснюється у навчальний і позанавчальний час з метою закріплення, розширення, знань, умінь і навичок, задоволення пізнавальних інтересів і потреб, розвитку творчого мислення і творчих здібностей, формування самостійності як риси характеру [1]. Відповідно до Положення про організацію освітнього процесу у закладах вищої освіти, самостійна робота здобувачів вищої освіти становить не менше 1/3 і не більше 2/3 загального обсягу навчального часу, відведеного для вивчення конкретної освітньої компоненти.

Саме самостійна робота формує здібності до самоосвіти, створює «фундамент» неперервної освіти. Зміст самостійної роботи здобувачів визначається робочою програмою конкретної освітньої компоненти, інструктивно-методичними матеріалами до семінарських занять

з урахуванням специфіки факультетів. Самостійна робота освітньої компоненти «Педагогіка» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти Житомирського державного університету імені Івана Франка здійснюється за напрямками: підготовка теоретичних питань до семінарських занять; виконання практичних завдань до семінарських занять; конспектування першоджерел; підготовка та проведення семінарських занять у ролі вчителя; робота над окремими темами навчальних дисциплін, які згідно з робочою навчальною програмою дисципліни, що винесені на самостійне опрацювання здобувачів; участь у науково-практичних конференціях, семінарах, конкурсах, олімпіадах; підготовка наукових публікацій; виконання індивідуальних (професійно-орієнтованих) завдань; розв'язання педагогічних задач; робота у студентських наукових гуртках, проблемних групах; самооцінка здобувачем рівня особистих знань, умінь та навичок (теоретичні питання для самоконтролю, тести для самоконтролю знань, творчі питання тощо); написання рефератів, есе; розробка мультимедійних презентацій; підготовка до підсумкової контрольної роботи; підготовка до іспиту.

Необхідно згадати й про методичне забезпечення самостійної роботи студентів системою навчально-методичних матеріалів і засобів,

передбачених для опанування навчальних предметів, до яких відносяться: програми з усіх навчальних дисциплін; інструктивно-методичні матеріали (рекомендації, вказівки, практикуми); методичні рекомендації з організації самостійної роботи студентів; інформаційні ресурси (довідники, підручники, навчальні посібники, навчально-методична література); наукова, фахова періодична література; теми науково-дослідницьких проєктів і методичні рекомендації щодо їх виконання; теми рефератів чи доповідей; завдання до практичних і семінарських занять, контрольних робіт і тестів, для самостійної роботи і самоконтролю з боку студентів; зразки оформлення самостійної роботи.

Результативність самостійної роботи здобувачів залежить від самого здобувача та від викладача.

Самостійна робота здобувачів вищої освіти носить і індивідуалізований характер. Це підвищує відповідальність кожного здобувача і, як правило, його успішність. У процесі самостійної роботи здобувач виступає як активна творча особистість, яка проявляє ерудицію, створює свій світогляд та культуру, показує свою готовність до занять. Самостійна робота сприяє умінню здобувача обробляти отриману інформацію на підставі її порівняння, аналізувати та узагальнювати, класифікувати з

виділених підстав, а також уміння давати власну оцінку явищу або події, висловлювати свою думку. Самостійна робота стимулює здобувачів до роботи з психолого-педагогічною літературою, виробляє уміння розв'язувати педагогічні ситуації, навички прийняття рішень; стає одним із головних резервів підвищення якості підготовки здобувачів та одним із факторів, від якого залежить успіх підготовки фахівців.

Активна самостійна робота здобувачів вищої освіти можлива тільки за наявності серйозної та стійкої мотивації, оскільки більшість матеріалу доводиться освоюватися самостійно. Це вимагає достатньої сили волі, самодисципліни, самоорганізованості та самоконтролю. Щоб самостійна робота була ефективною, здобувач має глибоко усвідомити її необхідність, мету й подальшу користь для себе. Для цього необхідна цілеспрямована педагогічна допомога науково-педагогічних працівників. Особливо здобувачам першого курсу важко адаптуватися до самостійної навчальної роботи. Багато здобувачів першого курсу відчують труднощі, пов'язані з відсутністю навичок аналізу, конспектування, роботи з першоджерелами, вміння чітко та ясно викладати свої думки, планувати свій час, враховувати індивідуальні можливості своєї розумової діяльності та фізіологічні можливості організму.

Викладач стає консультантом та помічником. Це насамперед уважне ставлення до здобувача, який відчуває психологічний дискомфорт, незручність, невпевненість. Його професійні уміння направлені не просто на контроль знань та умінь, а на надання допомоги з подолання труднощів. Вміла організація самостійної роботи має безперечні психолого-педагогічні переваги в успішному засвоєнні знань. Перед викладачем стоїть задача – навчити здобувача навчатися, направити його роботу у правильне русло щодо пошуку необхідної інформації та обробці інформаційних ресурсів. Самостійна робота покликана створювати необхідні умови для того, щоб здобувачі оволоділи необхідними знаннями та розвинули своє мислення.

Як відомо, що знання, отримані самостійно, шляхом подолання сильних труднощів, засвоюються краще, ніж отримані у готовому вигляді від викладача, тому що в ході самостійної роботи кожний здобувач безпосередньо стикається з засвоєним матеріалом, аналізує його, концентрує на ньому всю свою увагу. Важливу роль в контролі самостійної роботи здобувачів відіграють консультації.

Контроль самостійної роботи і оцінювання її результатів включає самоконтроль здобувачів, та контроль й оцінку з боку викладача.

В освітньому процесі закладів вищої освіти використовується модульно-рейтингова система. Оцінювання здобувачів вищої освіти здійснюється відповідно до Положення про критерії та порядок оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти університету згідно з Європейською кредитною трансферно-накопичувальною системою. Для оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти застосовується 100-бальна університетська та шкала ЄКТС.

Контроль над самостійною роботою здобувачів проводиться як в усній формі (повідомлення, доповідь, бесіда, пояснення тощо), так і в письмовій (есе, статті і тези, конспектування першоджерел, тести, контрольні роботи тощо).

Дотримання методичних вимог організації самостійної роботи здобувачів вищої освіти сприяє успішному засвоєнню педагогічних дисциплін.

Висновки та рекомендації. Самостійна робота здобувачів відіграє важливу роль в організації

освітнього процесу у закладі вищої освіти, який має будуватися так, щоб розвивати у здобувачів уміння навчатися, формувати здібності до саморозвитку, до творчого застосування здобутих знань, способам адаптації до професійної діяльності у світі.

Перелік використаних джерел

1. Вітвицька С. С. Самостійна робота здобувачів вищої освіти – найвища форма професійного становлення й особистісного розвитку. Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Педагогічні науки, 2023. Вип. 112. С. 113–126.
2. [Друзь І. М.](#) Самостійна робота студентів як важливий чинник професійної підготовки майбутніх фахівців. [Проблеми інженерно-педагогічної освіти](#), 2011. № 30–31. С. 127–133.
3. Зеленська О. П. Самостійна робота здобувачів вищої освіти як важлива складова організації навчального процесу у закладах вищої освіти. Перспективи та інновації науки, 2022. № 13(18). С. 173–186.